

V. Problemy społeczne współczesnego świata

4. Handel ludźmi, niewolnictwo i praca dzieci

Handel ludźmi

→ **Handel ludźmi** – przestępstwo ścigane na mocy konwencji międzynarodowych (bez względu na obywatelstwo sprawcy oraz przepisy prawne obowiązujące w miejscu popełnienia przestępstwa), polegające na czerpaniu korzyści z działań skierowanych na wyzyskiwanie innych ludzi (głównie kobiet i nieletnich dziewczynek, rzadziej mężczyzn i nieletnich chłopców), naruszające ich prawo do decydowania o swoim losie.

Definicja handlu ludźmi zgodnie z prawodawstwem międzynarodowym

→ W większości państw świata, w tym w Polsce, pojęcie **handlu ludźmi** definiuje się zgodnie z artykułem 3 **Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.**

[...]

- (a) *“handel ludźmi” oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania. Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytutki innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów;*
- (b) *zgoda ofiary handlu ludźmi na zamierzone wykorzystanie, o którym mowa pod literą (a), nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którąkolwiek z metod, o której mowa pod literą (a);*
- (c) *werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie dziecka celem jego wykorzystania uznawane jest za “handel ludźmi” nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod, i o której mowa pod literą (a)*

[...].

Handel ludźmi

- We współczesnym świecie handel ludźmi jest możliwy, m.in. dzięki:
 - **ubóstwu** (większość ofiar stanowią osoby biedne),
 - **bezrobociu**,
 - **braku lub słabemu wykształceniu wielu ludzi**,
 - **dyskryminacji ze względu na płeć w państwach, z którego pochodzą ofiary.**
- Do zjawiska tego dochodzi w szczególności w rejonach ogarniętych **konfliktami zbrojnymi** (ofiary, w większości z krajów azjatyckich, trafiają do krajów bogatych, głównie do Europy, np. Holandii i Belgii).
- Stanowi ono ważne źródło dochodów różnych grup przestępczych pochodzenia **romskiego, rumuńskiego, chińskiego, tureckiego, nigeryjskiego i bułgarskiego.**

Niewolnictwo

- **Niewolnictwo** – zakazany kilkoma konwencjami międzynarodowymi stosunek zależności, w którym jednostka (osoba) stanowi własność innej osoby lub instytucji (państwa, świątyni).
- Skutkuje to pozbawieniem jej wolności osobistej.

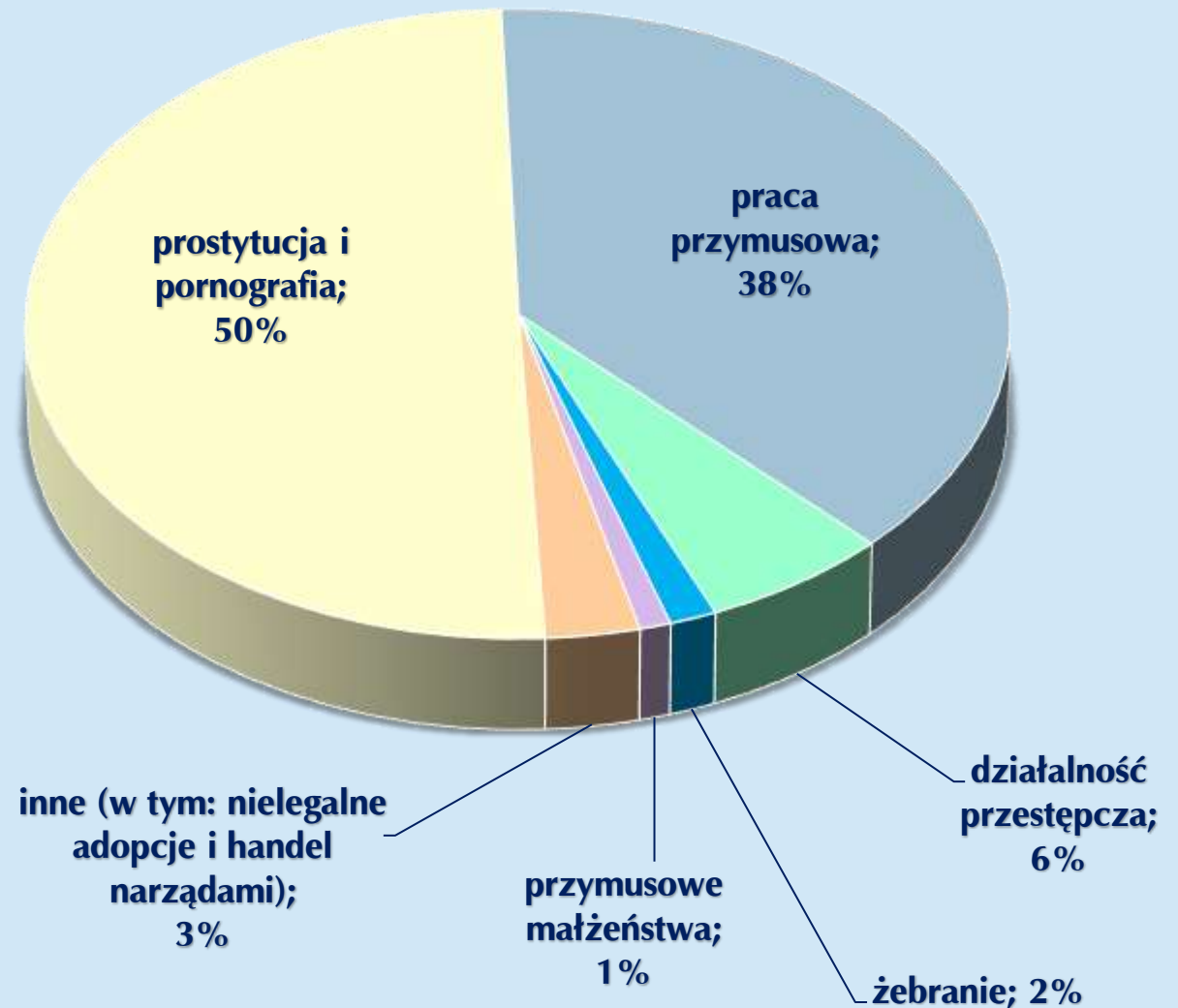

Główne cele niewolnictwa i handlu ludźmi

→ Niestety ten rodzaj przestępstwa jakim jest niewolnictwo (podobnie jak i handel ludźmi) dalej istnieje, szczególnie w obrębie państw afrykańskich, w których obserwujemy:

- **handel tanią siłą roboczą** (osoby, z reguły nielegalnie przebywające są zmuszane do pracy pod przymusem, często otrzymują niskie wynagrodzenia, a nawet są ich pozbawiani),
- **wykorzystywanie dzieci** (mające znamiona niewolnictwa) **w pracach fizycznych** (na plantacjach lub w kopalniach), **jako służba domowa** oraz **do popełniania przestępstw i wielogodzinnego żebrania**,
- **nielegalne, z reguły zagraniczne adopcje i handel narządami** (organów do przeszczepu; są one pobierane również po porwaniach ludności, w tym dzieci),
- **handel kobietami**, w tym **zmuszanie do prostytucji** (nakłanianie do wyjazdu za granicę – często kobiety są oszukiwane odnośnie charakteru przyszłej pracy) lub **zawierania małżeństw**.

Główne cele handlu ludźmi na świecie w 2018 roku

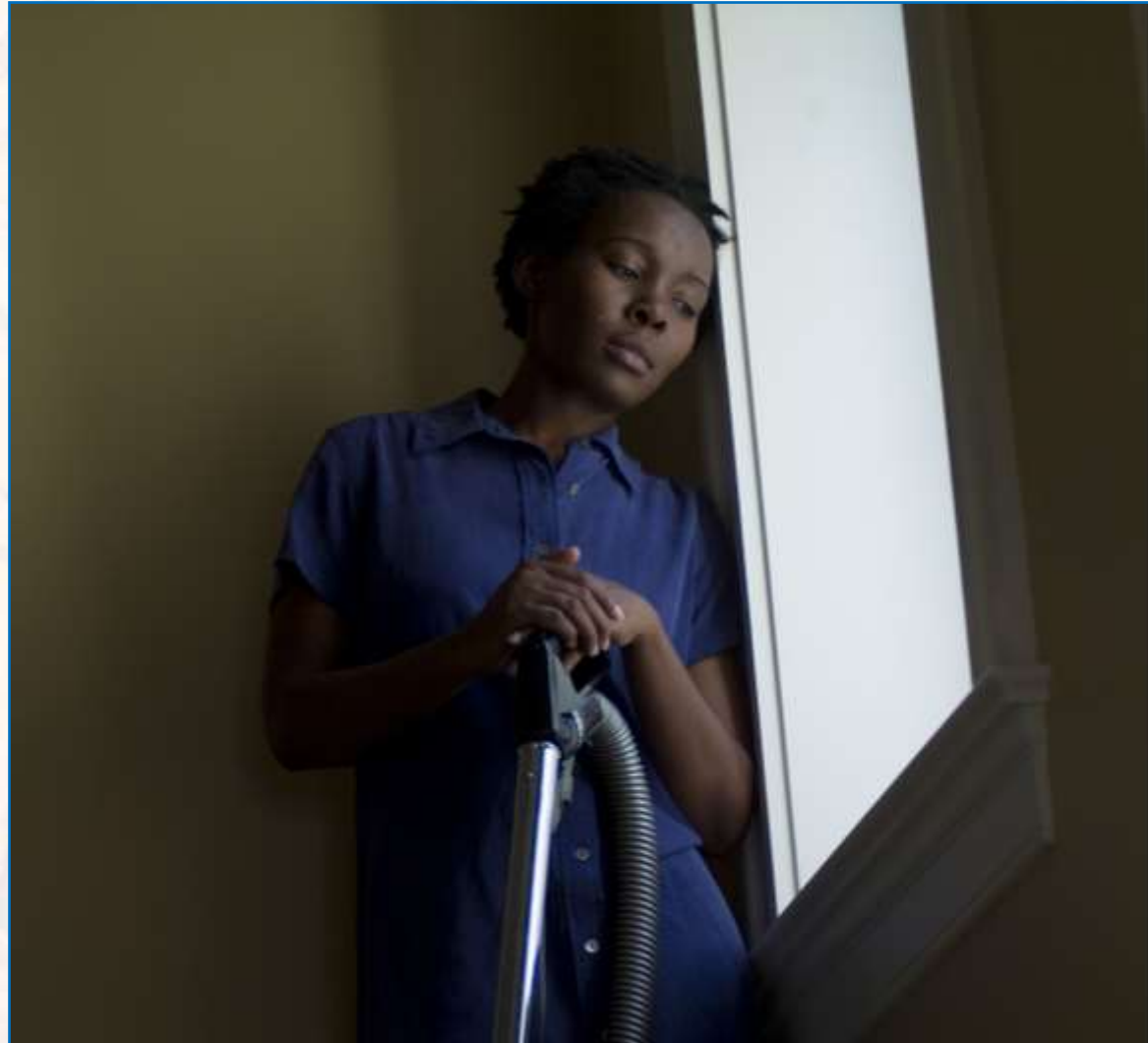
Przymusowe małżeństwa w XXI wieku

- W wielu regionach świata w XXI wieku **przymusowe małżeństwa** dalej są praktykowane.
- W tego typu związkach następuje przymus fizyczny, finansowy oraz emocjonalny (m.in. presja rodziny).
- W niektórych sytuacjach są do nich zmuszane nawet dzieci.
- Głównym celem wielu takich małżeństw jest:
 - **bieda rodziców** – wypychanie dziewcząt z domu, aby już ich nie utrzymywać,
 - **uzyskanie większej liczby rąk do pracy,**
 - **opieki nad innymi dziećmi.**

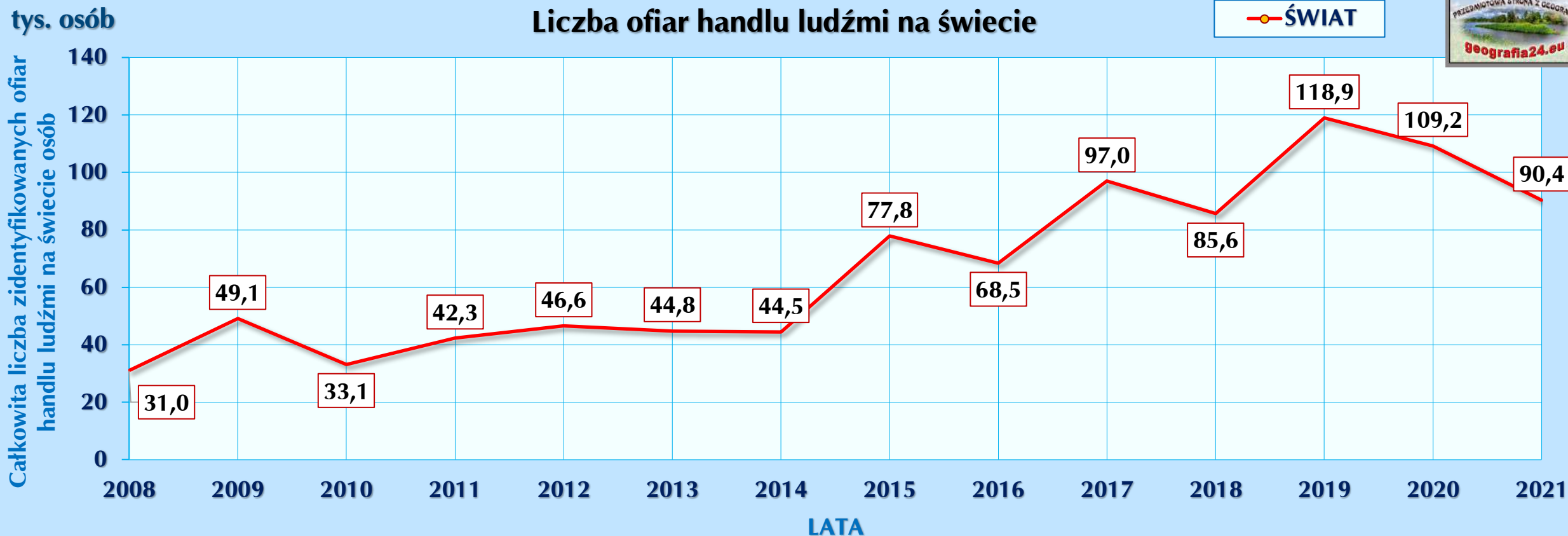
Niewolnictwo domowe

→ Szczególną odmianą niewolnictwa, występującą w państwach wysokorozwiniętych, jest tzw. **niewolnictwo domowe** – trudne do wykrycia, obejmujące różne formy znęcania się nad osobami zatrudnianymi jako służba domowa lub zmuszania ich do wykonywania czynności, które nie są częścią ich obowiązków (w skrajnych sytuacjach dochodzi do ich wykorzystywania seksualnego, poniżania, zastraszania, głodzenia, bicia i pozbawiania wynagrodzenia).

Handel ludźmi i niewolnictwo na świecie

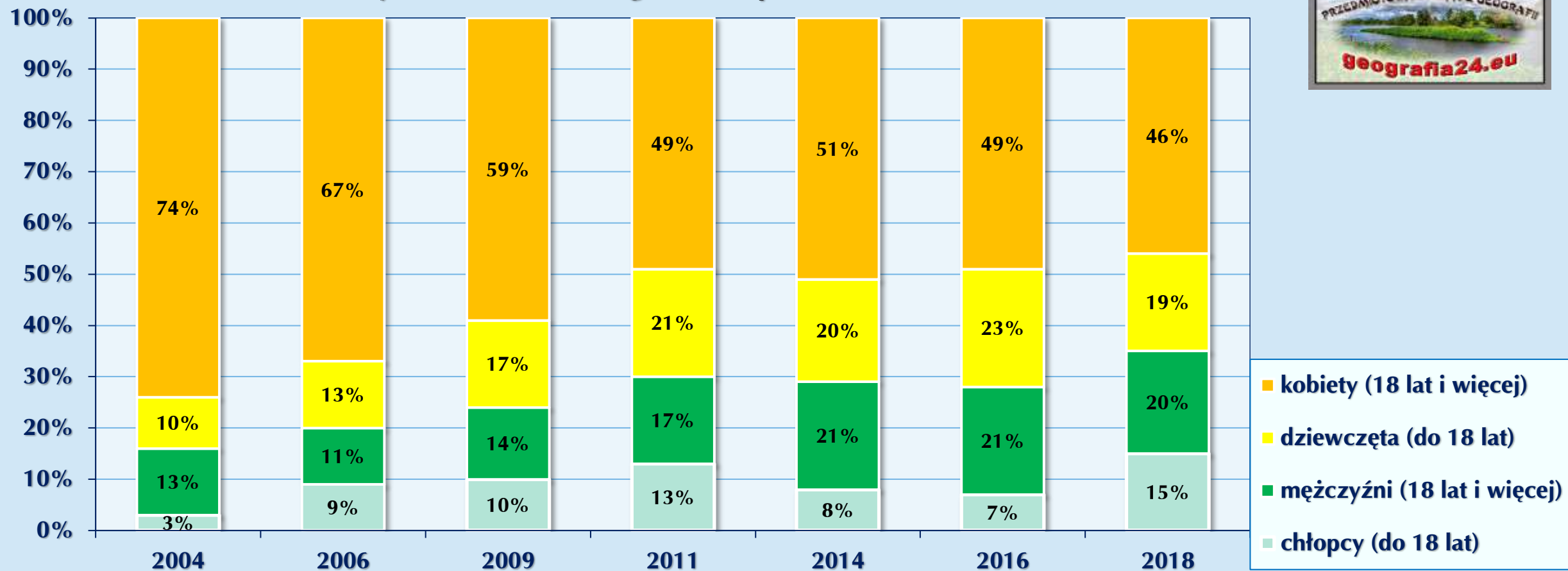
- Handel ludźmi i niewolnictwo dotyczy w szczególności krajów Azji Południowo-Wschodniej, Bliskiego Wschodu, Afryki i Ameryki Łacińskiej.
- Z krajów tych przestępcy wywożą ofiary do krajów Europy Zachodniej i Południowej oraz innych bogatych państw świata.
- W ciągu ostatnich kilkunastu lat niestety ilość całkowitych zidentyfikowanych przypadków handlu ludźmi na świecie wykazuje tendencję wzrostową (choć w ciągu ostatnich kilku lat nastąpił spadek).

Handel ludźmi i niewolnictwo na świecie

- Największą grupę osób dotkniętą procederem handlu ludźmi stanowią od lat dorosłe kobiety (w wieku 18 lat i więcej) – na przestrzeni kilkunastu lat obserwujemy jednak zmniejszanie się ich odsetka.
- W ciągu ostatnich kilkunastu lat najbardziej zwiększył się odsetek chłopców będących przedmiotem handlu ludźmi.
- Wzrósł także odsetek dziewcząt i dorosłych mężczyzn (w wieku 18 lat i więcej).

Ofiary handlu ludźmi wg wieku i płci w latach 2004-2018

Skutki handlu ludźmi i niewolnictwa

- Zarówno handel ludźmi, jak i samo niewolnictwo osłabia gospodarczo państwa (wymaga dokonywania nakładów finansowych na walkę z tym procederem oraz pozbawia wpływów z podatków – na procederze tym zarabiają grupy przestępcze), w których proceder ten rozwija się na największą skalę.
- Jeszcze większy negatywny wpływ wywierają one na rozwój społeczny państw (niszczą ludzi, w tym dzieci, które tracą sens życia i zostają okaleczone do końca życia oraz wymagają terapii, często prowadzonej do końca życia).

Skutki handlu ludźmi i niewolnictwa

- Handel ludźmi i niewolnictwo zazwyczaj wywierają wpływ na całe życie osób nim dotkniętych, skutkując:
 - trwałą utratą zdrowia,
 - nieustannym strachem, depresją i częstymi myślami samobójczymi,
 - niechęcią do ludzi, szczególnie nieznanym,
 - poczuciem niesprawiedliwości (proceder ten trwa nierzadko latami, zaś oprawcy, którzy dodatkowo często czerpią ogromne zyski są rzadko karani),
 - brakiem sensu życia,
 - demoralizacją w wyniku zmuszania do prostytucji, kradzieży czy innych działań niezgodnych z prawem,
 - przypadkami zgonów następujących wskutek okaleczeń, utraty narządów, chorób (łatwo dochodzi do rozprzestrzeniania się chorób pasożytniczych i zakaźnych) i wycieńczenia.

Skutki handlu ludźmi i niewolnictwa

- Państwa, w których handel ludźmi lub niewolnictwo występują są niekorzystnie postrzegane przez wysoko rozwinięte państwa świata oraz firmy i organizacje międzynarodowe.
- Spowalnia to ich rozwój gospodarczy oraz wyraźnie zmniejsza atrakcyjność inwestycyjną.
- W krajach dotkniętych tym zjawiskiem w przyszłości powinny być poniesione duże nakłady finansowe na walkę z negatywnymi skutkami tego zjawiska, w tym opiekę psychologiczną, wyrównywanie szans dzieci i młodzieży, którym odebrano szanse do edukacji oraz konieczne usługi zdrowotne.

Organizacje przeciwdziałające handlowi ludźmi i niewolnictwu

→ Na świecie istnieje wiele organizacji mających na celu ograniczenie zjawiska handlu ludźmi i niewolnictwa, np.:

→ **organizacje międzynarodowe**, w tym:

- **Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODOC)**,
- **Międzynarodowa Organizacja Pracy**,
- **Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM)**;

→ **organizacje pozarządowe**, w tym w Polsce:

- **La Strada** (organizacja międzynarodowa),
- **HAART Poland** (fundacja bliźniacza HAART Kenya);
- **wyspecjalizowane służby poszczególnych krajów świata**, np. w Polsce:
 - **Straż Graniczna**,
 - **Urząd do spraw Cudzoziemców**,
 - **Państwowa Inspekcja Pracy**.

Praca dzieci

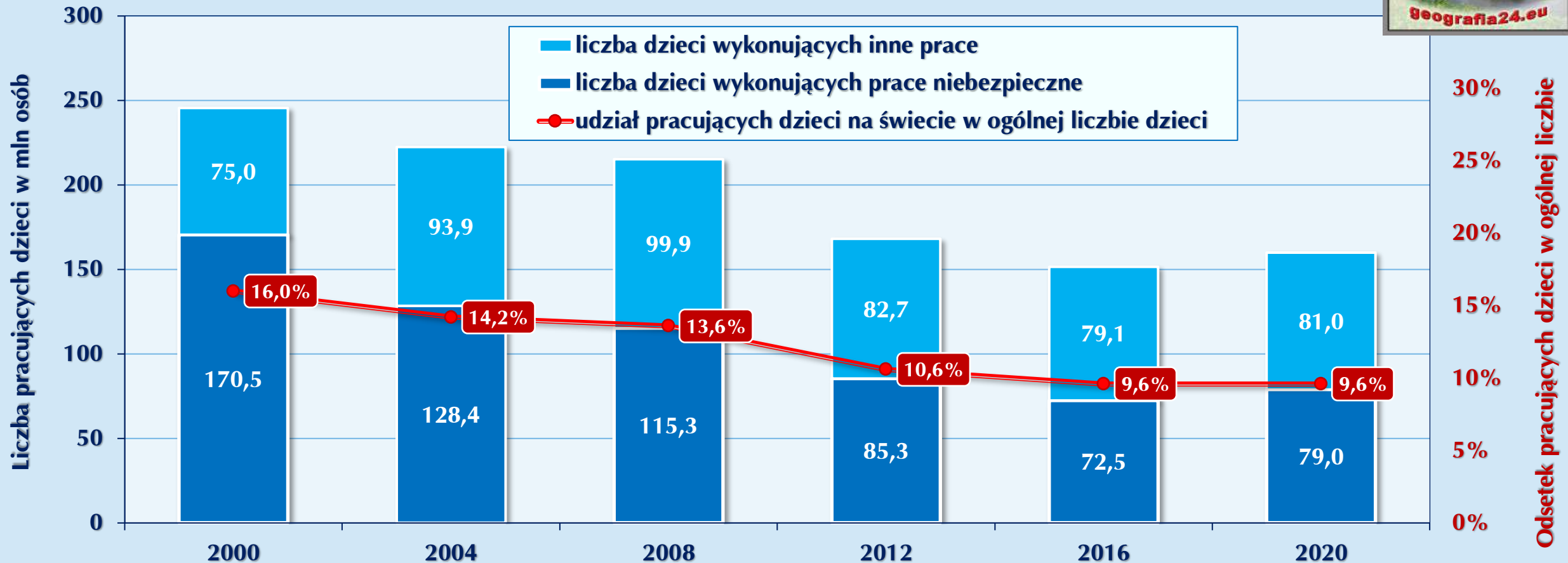
- **Praca dzieci** – zagadnienie związane z zatrudnianiem małoletnich (poniżej 18 roku życia) i tym samym pozbawianiem ich prawa do edukacji i dzieciństwa.
- Są one opłacane z reguły znacznie gorzej lub w ogóle oraz często wykonują pracę ponad swoje siły.
- W niektórych przypadkach są **współczesną formą niewolnictwa**, szczególnie kiedy dochodzi do zatrudniania **osób poniżej 15 roku życia**.
- Zatrudnianie dzieci w starszym wieku jest w niektórych krajach dozwolone, ale tylko w niektórych zawodach i po uzyskaniu zgody rodziców lub prawnych opiekunów.

Praca dzieci – skala problemu

- Obecnie na świecie około 160 mln dzieci zmuszona jest do wykonywania różnorodnych prac.
- Prawie połowa z nich wykonuje prace niebezpieczne, zagrażające ich zdrowiu a nawet życiu.
- Zdecydowana większość z nich nie dostaje za tą pracę żadnego wynagrodzenia lub jest ono niewspółmiernie niskie w stosunku do wykonywanej przez nich pracy.

Odsetek i liczba dzieci w wieku od 5 do 17 lat wykonujących pracę

Praca dzieci

- Obecnie największa ilość małoletnich dzieci do 14 roku życia pracuje, m.in. w takich krajach jak:
 - **Indie**, np. przy produkcji cegieł i innych wyrobów przemysłowych,
 - **Bangladesz**, np. przy produkcji ubrań, butów, cegieł,
 - **Chiny**, np. przy produkcji zabawek,
 - **Wybrzeże Kości Słoniowej**, np. na plantacjach kakaowców,
 - **Uzbekistan**, np. przy produkcji bawełny.

Czy każda praca dzieci jest zła?

- **Nie każda praca dzieci jest zła** – często może ona przynosić nawet duże korzyści, zarówno dzieciom, jaki i rodzinom.
- Prace, które nie wpływają na pogorszenie zdrowia i rozwoju osobistego dziecka ani nie kolidują z nauką, uznaje się za pozytywne.
- Umiarkowana, doraźna pomoc rodzicom w domu czy w rodzinnym biznesie oraz dorabianie do kieszonkowego w odpowiednich warunkach poza godzinami lekcyjnymi i szczególnie podczas wakacji przyczyniają się do rozwoju dziecka oraz dobrobytu ich rodzin.
- Taka praca pozwala także nabyć dzieciom cennych umiejętności i doświadczeń, a także uczyć szacunku do pieniędzy i pomagają przygotować się do późniejszego, dorosłego życia.

Negatywny wpływ pracy dzieci na rozwój społeczny i gospodarczy

- Praca dzieci często pozornie przynosi korzyści gospodarcze, a sytuację materialną rodzin poprawia zwykle na krótki czas.
- Często skutkiem ciężkiej i niebezpiecznej pracy jest śmierć lub trwała utrata zdrowia.
- Dodatkowo odbiera ona radość i bez troskę dzieciństwa oraz ważny w tym wieku czas na zabawę, naukę i kontakty z rówieśnikami.
- Dzieci pozbawione szans na zdobycie wykształcenia zwykle wykonują w dorosłym życiu najprostsze, niskopłatne prace, a to szkodzi całej gospodarce i pogłębia nierówności społeczne.
 - W celu polepszenia swojego losu, niejednokrotnie wchodzi w konflikt z prawem, np. przystępują do gangów.
- Choć zatrudnianie dzieci pozwala doraźnie zmniejszyć koszty pracy (z reguły otrzymują one dużo niższe stawki niż dorośli), to w dłuższym okresie obniża PKB.
- Zatrudnianie dzieci jest nielegalne – przyczynia się to do rozwoju grup przestępczych oraz uszczupla wpływy podatkowe, co może przyczynić się do wystąpienia spowolnienia gospodarczego.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -